

Съпоставителна таблица на текстовете на Закона за задълженията и договорите от 1892 г. с първоизточниците

д-р Васил Крумов Петров

Основните правни норми на частното ни право, и не само, във всичките му отрасли и подотрасли след Освобождението са рецепция на законодателни образци от законодателствата на западни държави – Италия, Франция, Белгия, Германия, Швейцария, Испания и др. Рецепцията е станала било пряко, било през законодателството на други държави – най-често Русия. Познаването на старото ни законодателство, действало докъм края на 40-те години на 20 век, е нужно за разбиране на действащото сега у нас законодателство – и по въпросите, по които има приемственост, и по въпросите, в които уредбата се различава. А разбирането на това законодателство е невъзможно без познание на законодателните образци на рецепцията.

Както е известно, Отоманският граждански законник (Меджелле), който е продължил да се прилага в България известно време след Освобождението, е съдържал правила и по облигационното право¹, но тези правила са били недостатъчни и изостанали. Те са уреждали отделни институти от специалната част на облигационното право, не и на общата част. Кодификация на уредбата на задълженията се извършва с приемането на Закона за задълженията и договорите, обнародван на 5 декември 1892 г., в сила от 1 март 1893 г., който е уредил систематично и пълно материята на задълженията и договорите.

ЗЗД 1892 е почти точен превод на съответните раздели от италианския граждански законник от 1865 г. (чл. 1097-1931), с изключение на 14 члена² (12, 220, 299, 300, 301, 303, 304, 305, 306, 541, 542, 543, 544, 545), заети от Испанския граждански законник от 1889 г., три члена, реципирани от Швейцарския кодекс на облигациите (155, 225, 559) и един член (302), зает от отоманския Закон за земите.

Предложената таблица е съставена от адвоката и дългогодишен член на редколегията на сп. „Адвокатски преглед“ Петър П. Бояджиев (поч. 1941) и от адв. Ив. Минчев³.

В таблицата на Бояджиев-Минчев обаче се отриват тук-таме неточности и „фалшиво позитивни“ препратки, които коригирах, след като сверих с препратките в Коментара на ЗЗД на Меворах, Лиджи и Фархи (който изглежда най-акуратен в това отношение), с таблиците в превода на Наследников на Планиоловото Елементарно ръководство по гражданско право и най-вече достъпните онлайн текстове на първоизточниците.

¹ Минков, Добри. Развитие и характер на законодателството в България. – В: 60 години българско правосъдие (1878-1941). Юбилеен сборник. С., изд. Министерство на правосъдието, 1941, с. 30.

² Минков, Добри. Цит. съч., с. 31, сочи, че от Испанския граждански кодекс са реципирани 15 члена, като включва тук и рецепция на чл. 224 ЗЗД 1892. Само че чл. 224 ЗЗД 1892 е точен превод на 1452 и чл. 1453 от Италианския кодекс, не от Испанския.

³ Бояджиев, П. П., Ив. Мих. Минчев. Пълен сборник от решенията на Върховния касационен съд по Закона за задълженията и договорите. С., печ. на С. М. Стайков, 1914.

Текстът на законопроекта за задълженията и договорите от 1892 г., на законодателното обсъждане и на първите редакции на закона са достъпни онлайн на сайта на Народното събрание, секция „Стенограми от пленарни заседания“ в протоколите на заседанията в пленарна зала. Първото заседание по законопроекта е от 13 ноември 1892 г., второто – от 18 ноември 1892 г., 20 ноември 1892 г., 23 ноември 1892 г., 25 ноември 1892 г., 26 ноември 1892 г., и третото – на 27 ноември 1892 г.

Колкото до текстовете на първоизточниците, и то в относимите редакции, те са достъпни онлайн (вкл. с възможността за търсене и копиране на текст в софтуер за превод), както следва:

Code civil fr. 1804:

https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2025-03-13

Codigo civil esp. 1889

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763>

Codice civile it. 1865

<https://www.notaio-busani.it/it-IT/codice-civile-1865.aspx>

Loi fédérale complétant le Code civil suisse (Livre cinquième: Droit des obligations) du 30 mars 1911 – използвам френския вариант

https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/27/317_321_377/fr

Сравнителна таблица на разпоредбите на ЗЗД 1892 и първоизточниците му

Закон за задълженията и договорите	Codice civile it. 1865	Code civil fr. 1804
1	1097	1370
2	1098	1101
3	1099	1102
4	1100	1103
5	1101	1105, 1106
6	1102	1104, ал. 2, 1964
7	1103	1107
8	1104	1108
9	1105	1123
10	1106	1124
11	1107	1125

12	1262 Исп; 7 и 8 Швейц.	
13	1108	1109
14	1109	1110
15	1110	
16	1111	1111
17	1112	1113
18	1113	1113
19	1114	1114
20	1115	1116
21	1116	1128
22	1117	1129
23	1118	1130
24	1119	1131
25	1120	1132
26	1121	
27	1122	1133
28	1123	1134
29	1124	1134, ал. 3, и 1135
30	1125	1138
31	1126	1141
32	1127	1122
33	1128	1119, 1121
34	1129	1120
35	1130	1165
36	1131	1156
37	1132	1157
38	1133	1158
39	1134	1159
40	1135	1160
41	1136	1161
42	1137	1162
43	1138	1163
44	1139	1164
45	1140	1371
46	1141	1372
47	1142	1373
48	1143	1374
49	1144	1375
50	1145	1376
51	1146	1377
52	1147	1378
53	1148	1379
54	1149	1380

55	1150	1381
56	1151	1382
57	1152	1383
58	1153; срв. 1903 Исп, 55 Швейц	1384
59	1154	1385
60	1155	1386
61	1156	
62	1157	1168
63	1158	1181, 1183
64	1159	1169, 1170, 1171
65	1160	1172
66	1161	1173
67	1162	1174
68	1163	1182
69	1164	1183
70	1165	1184
71	1166	1175
72	1167	1176
73	1168	1177
74	1169	1178
75	1170	1179
76	1171	1180
77	1172	1185
78	1173	
79	1174	1186
80	1175	1187
81	1176	1188
82	1177	1199, 1191
83	1178	1190
84	1179	1192
85	1180	1193
86	1181	1194
87	1182	1195
88	1183	1196
89	1184	1197
90	1185	1198
91	1186	1200
92	1187	1201
93	1188	1202

94	1189	1203
95	1190	1204
96	1191	1205
97	1192	1207
98	1193	1208
99	1194	1209
100	1195	1210
101	1196	1211
102	1197	1212
103	1198	1213
104	1199	1214
105	1200	1215
106	1201	1216
107	1202	1217, 1218
108	1203	1219
109	1204	1220
110	1205	1221
111	1206	1222, 1223
112	1207	1224
113	1208	1225
114	1209	1226
115	1210	1227
116	1211	1228
117	1212	1229
118	1213	1230
119	1214	1231, срв. 1152
120	1215	1232
121	1216	1223
122	1217	1590
123	1218	1142, 1136
124	1219	1136, 1138
125	1220	1144
126	1221	1145
127	1222	1143
128	1223	1139
129	1224	1137
130	1225	1147
131	1226	1148
132	1227	1149
133	1228	1150
134	1229	1151

135	1230	1152
136	1231	1153
137	1232	1154
138	1233	1155
139	1234	1166
140	1235	1167
141	1236	1234
142	1237	1235
143	1238	1236
144	1239	1237
145	1240	1238
146	1241	1239
147	1242	1240
148	1243	1241
149	1244	1242
150	1245	1243
151	1246	1244
152	1247	1245
153	1248	1246
154	1249	1247
	1250	1248
155	88 и 90 Швейц	
156	1251	1249
157	1252	1250
158	1253	1251
159	1254	1252
160	1255	1253
161	1256	1254
162	1257	1255
163	1258	1256
164	1259	1257
165	1260	1258
166	1261	1259
167	1262	1260
168	1263	1261
169	1264	1262
170	1265	1263
171	1266	1264
172	1267	1271
173	1268	1272
174	1269	1273
175	1270	1274
176	1271	1275
177	1272	1276
178	1273	1277

179	1274	1278
180	1275	1279
181	1276	1280
182	1277	1281
183	1278	
184	1279	1282
185	1280	1286
186	1281	1285
187	1282	1287
188	1283	
189	1284	1288
190	1285	1289
191	1286	1290
192	1287	1291
193	1288	1292
194	1289	1293
195	1290	1294
196	1291	1295
197	1292	1296
198	1293	1297
199	1294	1298
200	1295	1299
201	1296	1300
202	1297	1301
203	1298	1302
204	1299	1303
205	1300	1304
206	1301	
207	1302	
208	1303	1305
209	1304	1314
210	1305	1307
211	1306	1310
212	1307	1311
213	1308	1313
214	1309	1338
215	1310	1339
216	1311	
217	1447	1582
218	1448	1583
219	1314 1934 1942	1412, Закон от 23 март 1855 г.

220 - отм. през 1910 г.	1473 Исп	
221	1449	1584
222	1450	1585
223	1451	1586
224	1452, 1453	1587, 1588
225	222 Швейц	
226	1454	1501
		1592
227	1455	1593
228	1456	1594
229	1457	1596
230	1458	1597
231	1459	1599
232	1460	1600, 1130
233	1461	1601
234	1462	1603
235	1463	1604
236	1464	1605
237	1465	1606
238	1466	1607
239	1467	1608
240	1468	1609
241	1469	1612, 1613
242	1470	1614
243	1471	1615
244	1472	1616
245	1473, 1474	1617, 1618
246	1475, 1476	1619, 1620
247	1477	1621
248	1478	1622
249	1479	1623
250	1480	1624
251	1481	1625
252	1482	1626
253	1483	1627
254	1484	1628
255	1485	1629
256	1486	1630
257	1487	1631
258	1488	1632

259	1489	1633
260	1490	1634
261	1491	1635
262	1492	1636
263	1493	1637
264	1494	1638
265	1495	1639
266	1496	1699
267	1497	1640
268	1498	1641
269	1499	1642
270	1500	1643
271	1501	1644
272	1502	1645
273	1503	1646
274	1504	1647
275	1505	1648
276	1506	1649
277	1507	1650
278	1508	1651
279	1509	1652
280	1510	1653
281	1511	1654, 1655
282	1512	1657
283	1513	2102
284	1514	1658
285	1515	1659
286	1516	1660
287	1517	1661
288	1518	1662
289	1519	1663
290	1520	1664
291	1521	1665, 1666
292	1522	1667
293	1523	1668
294	1524	1669
295	1525	1670
296	1526	1671
297	1527	1672
298	1528	1673
299	1521 Исп, срв. 682 Швейц	
300	1522 Исп	

301	1523 Исп	
302	45 Закон за земите	
303	1524 Исп	
304	1523 Исп.	
305	1526 Исп	
306	1525 Исп	
307		-
308	1529	1674
309	1530	1675
310	1531	1676
311	1533	1678
312	1534	1681
313	1535	1682
314	1536	1684
315	1537	1684
316	1538	1685
317	1539	1689
318	1540	1690
319	1541	1691
320	1542	1692
321	1553	1694
322		1695
	1544	
323	1545	1696, 1697, 1698
324	1546	1699
325	1547	1700
326	1548	1701
327	1549	1702
328	1551	1704
329	1552	1705
330	1553	
331	1554	1706
332		-
333	1555	1707
334	1568	1708
335	1569	1709
336	1570	1710
337	1571	
338	1572	срв. 1717
339	1573	1718
340	1573	1753
341	1575	1719
342	1576	1720

343	1577	1721
344	1578	1722
345	1579	1723
346	1580	1724
347	1581	1725
348	1582	1726
349	1583	1728
350	1584	1729
351	1585	1730
352	1586	1731
353	1587	1768
354	1588	1732, 1735
355	1589	1733
356	1590	1734
357	1591	1737
358	1592	1738
359	1593	1739
360	1594	1740
361	1595	1741
362	1596	1742
363	1597	1743
364	1598	1750
365	1599	1744
366	1600	1748
367	1601	
368	1602	1751
369	1604	1754
370	1605	1755
371	1606	1756
372	1608	1753
373	1609	
374	1610	1759
375	1611	1760
376	1613	1761
377	1613	1762
378	1614	1756
379	1615	1766
380	1617, 1618	1769, 1770
381	1619	1771
382	1620, 1621	1772, 1773
383	1622	1774
384	1623	1775

385	1624	1776
386	1627	1779
387	1628	1780
388	1629	1782
389	1630	1783
390	1631	1784
391	1634	1787
392	1635	1788
393	1636	1789
394	1637	1790
395	1638	1791
396	1639	1792
397	1640	1793
398	1641	1794
399	1642, 1643	1795, 1796
400	1644	1797
401	1645	1798
402	1646	1799
403	1647	1763
404	1648	
405	1649	1763, 1764
406	1652	
407	1653	1742
408	1654	
409	1655	
410	1656	
411	1657	
412	1660	
413	1661	
414	1664	
415	1666	1801
416	1667	1802
417	1668	1803
418	1669	1804
419	1670	1805
420	1671	1806
421	1672	1807
422	1673	1808
423	1674	1809
424	1675	1810
425	1676	1811
426	1677	
427	1678	1812

428	1679	1813
429	1680	1814
430	1681	1815
431	1682	1816
432	1683	1817
433	1684	1818
434	1685	1819
435	1686	1820
436	1687	1821
437	1688	1822
438	1689	1823
439	1690	1824
440	1691	1825
441	1692	1826
442	1694	1829
443	1695	1830
444	1697	1832
445	1698	1833
446	1699	1835
447	1700	1836
448	1701	1837
449	1702	1838
450	1703	1839
451	1704	1840
452	1705	1841
453	1706	1842
454	1707	1843
455	1708	1844
456	1709	1845
457	1710	1846
458	1711	1847
459	1712	1848
460	1713	1849
461	1714	1850
462	1715	1851
463	1716	1852
464	1717	1853
465	1718	1854
466	1719	1855
467	1720	1856
468	1720	1857
469	1722	1858
470	1723	1859
471	1724	1860
472	1725	1861

473	1726	1862
474	1727	1863
475	1728	1864
476	1729	1865
477	1731	1867
478	1732	1868
479	1733	1869
480	1734	1870
481	1735	1871
482	1736	1872
483	1737	1984
484	1738	1985
485	1739	1986
486	1740	1987
487	1741	1988
488	1742	1989
489	1743	1990
490	1744	
491	1745	1991
492	1746	1992
493	1747	1993
494	1748	1994
495	1749	1995
496	1750	1996
497	1751	1997
498	1752	1998
499	1753	1999
500	1754	2000
501	1755	2001
502	1756	2002
503	1757	2003
504	1758	2004
505	1759	2005
506	1760	2006
507	1761	2007
508	1762	2008, 2009
509	1764	2044
510	1765	2045
511	1766	2046
512	1767	2047
513	1768	2048
514	1769	2049
515	1770	2050
516	1771	2051

517	1772	2052, 2058
518	1773	2053
519	1774	2054
520	1775	2055
521	1776	2056
522	1777	2057
523	1778 1779	1909, 1910, 530
524	1781	
525	1782	
526	1783	1911
527	1784	
528	1785, 1786	1912, 1913
529	1788	
530	1791	1970
531	1792	1971
532	1793	1972
533	1794	1973
534	1795	1974
535	1796	1977
536	1797	1978
537	1798	1979
538	1799	1980
539	1800	1981
540	1801	1982
541	1791 Исп	
542	1792 Исп	
543	1795 Исп	
544	1797 Исп	
545	1796 Исп	
546	1802	1965
547	1803	1966
548	1804	1967
549	1805, 1806	1875, 1876
550	1807	1879
551	1808	1880
552	1809	1881
553	1810	1882
554	1811	1883
555	1812	1884
556	1813	1886

557	1814	1887
558	1815, 1816	1888, 1889
559	327 Швейц, ср. 1750, ал. 1 Исп	
560	1817	1890
561	1818	1892
562	1819	1893
563	1820	1891
564	1821	1895
565	1822	1896
566	1824	1898
567	1825	1899
568	1826	1900
569	1827	1901
570	1828	1902, 1903
571	1829	1905
572	1830	1906
573	1831	1917
574	1832	
575	1833	
576	1834	1908
577	1835	1915
578	1836	1916
579	1837	1917, 1918, 1919
580	1838	1920
581	1839	1921
582	1840	1922
583	1841	1925
584	1842	1926
585	1843	1927
586	1844	1928
587	1845	1929
588	1846	1930
589	1847	1931
590	1848	1932
591	1849	1933
592	1851	1934
593	1850	1935
594	1852	1936
595	1853	1937
596	1854	1938

597	1855	1939
598	1856	1940
599	1857	1951
600	1858	1942
601	1859	1943
602	1860	1944
603	1861	1946
604	1862	1947
605	1863	1948
606	1864	1949
607	1865	1950, 1951
608	1866	1952, срв. 478 Швейц, 701 Герм.
609	1867	1953
610	1868	1954
611	1869	1955
612	1870	1956
613	1871	1957
614	1872, 1873	1958, 1959
615	1875	1961
616	1878	2071, 2079
617	1879	2073
618	1880	2074
619	1881	2075
620	1882	2076
621	1883	2077
622	1884	2078
623	1885	2080
624	1886	2081
625	1887	2082
626	1888	2082
627	1889	2083
628	1890	2084
629	1892	2085, 2089, срв. и 2071, 2072
630	1892	2086
631	1893	2087

632	1894	2088
633	1896	2090
634	1897	2091
635	1898	2011
636	1899	2012
637	1900	2013
638	1901	2014
639	1902	2015
640	1903	2016
641	1904	2018
642	1906	2020
643	1907	2021
644	1908	2022
645	1909	2023
646	1910	2024
647	1911	2025
648	1912	2026
649	1913	2027
650	1914	2027
651	1915	2028
652	1916	2029
653	1917	2030
654	1918	2031
655	1919	1032
656	1920	2033
657	1921	2040
658	1922	2041
659	1923	2042
660	1924	2043
661	1925	2034
662	1926	2035
663	1927	2036
664	1928	2037
665	1929	2058
666	1930	2039
667	1931	